

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal>.

ArticleHistory:

Received

31/08/2020

Accept

29/09/2021

Available

online

30/09/2021

INTERPRETATION OF THE IMAGE OF A DOG AS A SYMBOL OF DEVOTION IN TURKISH AND UZBEK STORIES

TÜRK VE ÖZBEK ÖYKÜLERİNDE KÖPEK KARAKTERİNİN SADIKLIK SEMBOLÜ OLARAK YORUMU

Paşacan KENCAYEVA¹

Abstract

This article illustrates the comparative analysis of the image of the dog in Turkish and Uzbek stories. Examples of the features of the dog image as a symbol of devotion are revealed using following works: "Black Eyed Peas" by Said Ahmad, "In the Steppes" by Murat Muhammad Dost, "A Few Words of Humanity About Dogs" by Samipashazade Sezai, "Humanity and the Dog" by Umar Sayfiddin and "Dog" by Sabahattin Ali. In the literature of both nations, the devotion and fidelity of the dog image to humanity is narrated on the basis of real stories. It also provides information on the artistic interpretation of the dog image in mystical literature.

Keywords: Turkish story, Uzbek story, dog type, description, expression, comparative analysis, loyalty, imagination, symbol, nature.

Özet

Makalede Türk ve Özbek öykülerinde köpek karakterinin karşılaştırmalı analizi gerçekleştirilmiştir. Seid Ahmed'in "Karagöz Mecnun", Murad Muhammed Dost'un "Deşt-ü Dalalarda" (Kır ve Tarlalarda), Samipaşazade Sezai'nin "Köpeklere Dair Birkaç Kelime-i İnsaniye", Ömer Seyfettin'in "Beşeriyet ve Köpek", Sabahattin Ali'nin "Köpek" adlı eserleri örneğinde köpek karakterinin sadıklık simgesi olarak özellikleri irdelenmiştir. Her iki edebiyattaki köpek karakteri vefa, özveri boyutuyla gerçek olaylara dayanarak incelenmiştir. Ayrıca köpek karakterinin tasavvuf edebiyatındaki edebî yorumu üzerinde de durulur.

Anahtar Kelimeler: Türk öyküsü, Özbek öyküsü, köpek karakteri, tasvir, ifade, karşılaştırmalı analiz, sadakat, hayal, simge, mahiyet.

¹ Assoc. Prof. Dr., Tashkent State University of Oriental Studies, Tashkent, Uzbekistan. umid7780@inbox.ru

GİRİŞ

Edebiyat, hayatı sanat dili aracılığıyla yansıtarak insanın duygularını, ruhsal dünyasını gerçek yaşam hadiselerine dayanarak ifade etmektir. İnsan hayattayken mutluluğa kavuşmak, hayallerini gerçekleştirmek için çabalar durur. İyi ya da kötü kendi çıkarları yolunda yaşam mücadelesi verir. Karşılaştığı sınavlar ve yaşadıkları deneyimler sayesinde ufku genişler, hayata ve çevresindeki insanlara yaklaşımı değişir. Demek ki insan büyüdükçe onun düşünce tarzı da olgunlaşır, neticede o, birey olarak yetişir. Doğa ve hayvanat dünyası da insanın yaşamsal faaliyetini önemli ölçüde etkiler. Hayvanlar dünyasının insanoğluna dostluğu, hayırhahlığı, itaati hakkında birçok efsane ve rivayet duymuşuzdur. Buna hayatımızdan da bir sürü örnek verebiliriz.

Bilindiği üzere edebiyatta insan tasviri, onun iç ve dış dünyası edebî dil imkânlarından geniş ölçüde yararlanılarak aydınlatılır. Ayrıca, hayvan karakterleri de bu imkânlar çerçevesinde yorumlanır. Kuşların, hayvanların insanoğluna yoldaş olduğunu, sadakat gösterdiğini ortaya koyan birçok eser bulunmaktadır. Dünya edebiyatında köpek, at, kurt, güvercin, kırlangıç gibi karakterler insanın en yakın kurtarıcıları olarak değerlendirilir.

Özellikle köpek, en eski dönemlerden bu yana ehlileştirilerek insanların yardımcısı ve vefalı dostuna dönüşmüştür. Köpek; insana çabuk alışan, kendisine verilen emirleri hemen yerine getiren hayvandır. Köpeklerin koku alma, duyma ve görme sezileri, ayrıca beyni iyi gelişmiştir. Buna göre köpek karakterinin edebiyatta yansıtılması, kahramanların sadık yoldaşları olarak ele alınması eserin gerçekçiliğini daha da artırmaya yarar. Köpek, evcil hayvan olarak insanlar arasında yaşar, onlarla arkadaşlık eder ve ait olduğu aileyi ve evi korur. Köpeklere akıllı, vefalı, dikkatli, hassas canlılar olarak bakılır.

Sanat ehli, özellikle yazar ve şairler de eserlerinde canlıların bu sıfatları aracılığıyla insanın ruhsal dünyasını aydınlatmaya çalışır. Tasavvuf edebiyatında köpek, kahramanlar tarafından övülür. Edebiyatçı S.Rafiddinov, Ataî'den şu dizeleri paylaşır:

Bu kün küyüngde itler zümresinde,
Atayidek azizü muhterem kim?!

Beyitte kullanılan "it" tasavvufta âşıkları simgeler. Hakikati talep edenler dervişlik hırkasını giyerek Allah'ın marifet sokaklarında gezerler, diye analiz eder bu dizeleri bilgin (Rafiddinov, 1995). Bu şekilde sık sık dile getirilen takdirlerden biri de şu şekildedir: "Ebu Osman Mağribî tasavvuf yoluna girmenin iptidasını şöyle açıklamış: onun bir köpeği varmış. Cezayir'de onunla birlikte ava çıkarmış. Günün birinde âdeti üzere ahşap kâsesinde süt içmek istemiş. Derken köpeği büyük bir acıyla inlemiş. Mağribî kâseyi yere koymak zorunda kalmış. Bir müddet sonra tekrar kâseyi eline almış. Fakat köpek bu sefer de tedirgin olarak sütü içmesine engel olmuş. Tekrar kâseyi yere koymaya mecbur olmuş. Üçüncü defa da aynı durum tekrarlanmış ve bu sefer sütü köpek içmiş. Çok geçmeden karnı şişerek ölmüş." Ayrıca "Hemana körgen bolğayki, yılan ol sütüdin içib, zeherin anda tökmiş bolğay. İtdin ol vefa körgeçki, özin menge fida kıldı, kıladurganlardın tevbe kılıb, bu tarikin ihtiyar kıldım." demiş Ebu Osman Mağribî. Tasavvuf edebiyatı buna benzer nakil ve hikâyelerle doludur. Bunlarda köpek; vefa, sadıklık ve özveri sembolü olarak övülür (Hakkul, 1991).

Gerçekten de köpek başlangıcından bugüne kadar insanlar tarafından vefa ve sadıklık sembolü olarak yorumlanır. Dünya edebiyatının kimi seçkin eserlerinin olay örgüsü ve içeriğinin zenginleştirilmesinde canlılar karakteri önemli yer tutar. Dünyaca ün kazanan kahramanlardan biri Robinzon Kruzo'nun (Daniel Defoe) adadaki hayatını gözümüzün önünde canlandıralım. Kimsesiz adada tek başına kalan kahraman sadık köpeğiyle konuşarak ona derdini anlatır. Bu çalışmanın savunduğu temel fikri desteklemek için bu tür eserlerde kaleme alınan köpek karakterlerinin analizi ile devam edelim.

Edebiyatta öyle eserler vardır ki bu eserlerde bir hayvan öykü konusu edilmiştir. Seid Ahmed'in "Karagöz Mecnun", Ömer Seyfettin'in "Beşeriyet ve Köpek", Sabahattin Ali'nin "Köpek" adlı öyküleri bu tür eserlerdendir. Söz konusu eserlerde köpek karakterinin insanla ilişkisi, vefası ve sadakati bariz bir şekilde görülür. Örneğin Seid Ahmed'in "Karagöz Mecnun"unda köpeğin bir insandan daha sadık olduğu, uysallığı vurgulanır. Sabahattin Ali'nin "Köpek"inde ise çoban, sadece daimi arkadaşı olan köpeğe derdini anlatır. Köpek de çobana sadıktır. Onu büyük bir özveriyle korur. Eserde çoban ne zaman onu arasa köpeğin hemen sahibinin yanına gelişi şöyle kaleme alınır: Gözlerini keçilerin üzerinde dolaştırdı. Sonra sağ tarafındaki sırtta yatan köpeğe doğru:

"Karabaş!" diye bağırdı.

Köpek hemen başını silkip doğrularak sesin geldiği tarafa baktı, yavaş yavaş bacaklarını gerdi, süratli adımlarla çobanın yanına geldi (Ali, 1997).

Araştırmalarımız göstermektedir ki Sabahattin Ali'nin sanatına kahramanları birbirine zıt koyarak veya kıyaslayarak ortaya koyma özelliği hastır. Bu özellik karakterlerin tasviri, dinamik karakterlerin mahiyetini ortaya koymaya yarar. Sabahattin Ali'nin eserinde zengin ile fakir karşılaştırma yoluyla hikâye edilir. Sıradan bir çobanla zengin bir yiğidin birbiriyle ilişkisi fonunda onların yaşam tarzı anlatılır. Yazarın bu tarzı seçmesinin nedeni köy ve şehir hayatının tamamen farklı olduğunu, fakir ailede büyüyen köy çocuğunun basit hayatını vurgulamaktır. Çoban alaylara, aşağılanmaya ve hakarete maruz kalır. Çobanın dağlarda derdini paylaştığı tek dostu Karabaş'tır. Başka hiç kimse onunla ilgilenmez. Yazar, çobanla köpeğin ilişkisini şu şekilde kaleme alır: Çoban ve köpeği hiç ses çıkarmadan birbirlerinin gözüne bakıyorlardı. Ta içlerine, en derin yerlerine kadar anlaştıkları ve birbirlerine en iptidai, en köklü bir sevgi ile bağlı oldukları görülüyordu. Çobanın ileri fırlak beyaz dişlerinin arasından çıkan müsterih bir nefes, hayvanın yüzüne yayılıyor ve onun pembe dili bu nefesi emiyormuş gibi titriyordu (Ali, 1997). Onlar bazen karşılıklı bakışarak hayat zorluklarını birbirine anlatırlar. Çünkü köpek dilsizdir ve isteklerini hareketleri, yüz göz işaretleri ile sahibine anlatmaya çalışır. Çobanı dinleyen, onun halinden anlayan kimse yoktur. Köpek ise ona sadıktır, her zaman yanındadır ve onun dert ortağıdır.

Yazar, eserlerinde fakir ailelerin dürüstlüğü, vicdanlılığı ve insanseverliğini kahramanlarına sindirir. Bu tür hikâyelerde kahramanlar özgürlük hasreti çekerler, tabilikten kurtulmak, serbest ve hür yaşamak, arzu ettikleri gibi yaşam sürmek isterler. Bu isteklerini kalplerinin derinliklerinde saklarlar.

Türk edebiyatçısı N.Tosun eseri şöyle değerlendirir: "Onu Türk öykücülüğünde seçkinleştiren en önemli özelliği, köy ve köylüye bakıştaki orijinalliğidir. Sabahattin Ali, Anadolu insanını, köy ve köylüyü şive çıkmazına düşmeden ve özellikle daha sonraları benzerleri tarafından yapılacağı gibi bayağılaştırmadan oldukça gerçekçi ve kabul edebilir bir bakış açısıyla öykülerine yansıtmayı başarmıştır." (Tosun, 2013). Hakikaten, Sabahattin Ali sıradan ve saf köy insanının yaşam tarzını gerçekçi çizgilerle yansıtmıştır. Onun öykücülüğünde basit sloganlara, kuru tasvirlerle yer yoktur. Ele alınan her hadise dertten, toplumsal problemlerden, kalp sözünden esinlenmektedir.

Samipaşazade Sezai "Köpeklere Dair Birkaç Kelime-i İnsaniye" eserinde hayvan hakkındaki hislerini şöyle ifade eder: "O akşam bilmem niçin kendimi yalnız, büsbütün yalnız hissediyordum. O esnada idi ki yanımda bir hafif hışıltı duyarak başımı çevirdim. Benim sarı köpek! Bila-ihtiyar: Senden aflar dilerim, sen benim yar-ı medadkarım imişsin. Sadakatine karşı bu kadar lakayd, vefana karşı bu kadar haşın olduğum halde yine beni terk etmedin. Hakikati her şeyden ziyade hal ve mevki tasrih ve tefhim eder. Senin ulviyet-i sadakatine bilmem ne suretle bu levha-i gurub şehadet etti, dedim." (Sezai, 2017).

Eser kahramanı kendini yalnız hissettiği sıralarda köpeğine "yar-ı medadkarım" diye seslenir. Yazar, hayali olgu üzerine kurulan söz konusu eserde insan

psikolojisi ve toplumsal hayat olgusunu edebî sentez yolu ile betimler. Öykünün kişileri sıradan insanlar olup onların psikolojisi köpekle ilişkileri aracılığıyla ortaya konulur.

Ayrıca Sabahattin Ali'nin "Köpek" adlı öyküsünde acımasızca vurulan köpeğin durumu bir başka köpeği dehşete düşürür. Onun ölümü çobanı da üzüntüye boğar: Karabaş uzun tüyleriyle yolun kenarına yuvarlanmış ve derhal hareketsiz kalmıştı. Diğer köpek, Karabaş'ın yanında, ayaklarını, daha ileri gitmesine mani olmak istiyormuş gibi, ileri uzatmış, bekliyordu. Çoban koşarak oraya geldi. Diz çökerek sevgili arkadaşının başını okşadı. Deminki teessürünün yerini daha hakiki, daha yerinde bir acı almıştı. Gidenlere hiçbir alakası, hiçbir yakınlığı olmadığını, bilakis onların kendisini en sevdiği bir şeyden ayrıldıklarını apaçık görüyor ve yaşaran gözleriyle ölü köpeği okşuyordu (Ali, 1997). Çoban, en yakın ve sevdiği dostundan ayrıldığını derinden hissederek ölü köpeğin başında gözyaşı döker, onu sevgiyle okşar. Zengin'in şımarık oğlu hakaret etmesi yetmiyormuş gibi onu yakın dostundan da ayırır. Çoban bütün derdini sadık köpeğine anlatmaya alışmıştı, artık onu dinleyecek kimse kalmadı. Hiçbir zararı olmayan Karabaş cahilliğe kurban gitmişti. İnsan kimi zaman içinde toplanan dertleri, çevresindeki insanlara itirazını beyan etmek için dert ortağı bulamaz, böyle durumlarda hayvanlara, köpeklere derdini anlatmaya alışmıştır. Çoban, işte böyle dert ortağından ayrılmıştı. Murad Muhammed Dost'un "Deşt-ü Dalalarda" adlı öyküsünün ana karakteri Pehlivan da yeri gelince tıpkı çoban gibi köpeği Karatay'a içini açar: "Ağlayacak gibi oldu, kendine kızdı, sonra eşikte büyük başını yere dayayarak uyuklayan köpeğine konuştu: benim halim bu Karatay, karım gitti, herkes kendi yoluna..."

Köpek, adını duyunca gözlerini açtı. Pehlivan konuşmaya devam etti. Sanki tüm dertleri bir ateş olup vücudundan çıkarak bodrumu tamamen kaplıyormuş gibiydi. Karatay, sahibinin bakışlarına dayanamadı, saman üzerinde büzülerek tekrar gözlerini yumdu (Dost, 2011).

"Karagöz Mecnun"daki yaşlı kadın da köpeğini çok sever, onu her zaman korur. Bu konuda evlatlarını bile tembihler. Günün birinde yaşlı kadın Karagöz'ü azarlayan kızına bakıp şöyle der:

-Biricik tesellim o. Nereye gitsem benimle. Beni asla yalnız bırakmaz. Ya siz? Kardeşlerin haftada bir ya gelir ya gelmez. Hastanedeyken bir tek bu köpek göğsünü yere verip pencerenin altında bir ay bekledi. Ya siz? Komşuların zoruyla bir iki defa gelip ziyaret ettiniz o kadar (Ahmed, 2010). Yukarıdaki parçada yaşlı kadının köpeğe karşı samimi yaklaşımı bariz bir şekilde yansıtılmıştır. Gerçekten de Karagöz her zaman yaşlı kadının yanındadır; nereye giderse ona yoldaşlık eder ve onu korur. Yazar, Karagöz'ün portresini şöyle çizer: "Şu dut ağacının altında bembeyaz bir köpek, süpürge üstünde yatıyor; minicik. Belinde kemer gibi biri siyah diğeri kahverenginde iki tane çizgi var. Sanki bir gelmiş de eline kalem alıp çizivermiş. Somağı ile iki gözü kapkara. Bir gözünün yukarısında kısa kaşı da var. Yaşlı kadının ayak sesleriyle bir gözünü usanarak açtı ve yarım yamalak gerinerek tekrar uykuya daldı." (Ahmed, 2010).

Seid Ahmed, eserinde yaşlı kadının köpeğine özel ilgi gösterir. Bir bakışta onun evladı bir köpek kadar değere sahip olmadığı anlaşılır. Olaylar geliştikçe yaşlı kadının oğlu Börihan'ın anne babasına, doğup büyüdüğü vatanına karşı hissiz, duyarsız olduğu anlaşılır. Bu noktada yazar, hayvandaki sadıklık duygusunun bazı insanlardan daha güçlü olduğuna işaret eder. Börihan vatanından, anne babasından, dininden, inancından, millî değerlerden vazgeçmiş biridir. Yani 1970 yılı sonbaharın son günlerinde bir Müslüman evladı dinden çıktı... Yaşlı kadın oğlu için "onu ben değil börü doğurdu" diyerek ondan nefret eder, kalbi incinir. Doğu'da anne timsali evladı için herhangi bir güçlüğe üstlenmeye hazırdır, hatta onun uğruna canını bile feda eder. Ancak inancını yitirmiş ve dininden çıkmış evladı için üzüldür hatta ondan vazgeçmeye mecbur olur. Yabancı ülkelerde derbeder gezen oğlunu dört gözle bekleyen bir anne her suçu bağışlayabilir ama imanını kaybetmiş çocuğunu asla. Eserde bu hususlar inanılır bir dille ifade edilmiştir.

Yazarın keskin bakışı, derin düşüncesi sayesinde anne karakteri gözümüzün önünde büyük bir güce sahip ibrete dönüşür. Anne karakterinin çekiciliği onun öğüt vererek, hayattaki basit gerçekleri vurgulayarak, yerli yersiz azarlayarak değil milli örf ve âdetlere sahip çıkarak çocuklarını eğitmesinde, onların dünya görüşü ve tasavvur gücünü geliştirmesinde görülür. Onun evlatları milli değerlere ve geleneklere bağlı bireyler olarak yetişti fakat Börihan askere gidip dönmedi. Köy kilisesi çancısının dul kızına vuruldu ve onunla evlenerek onun yurduna gitti. Kaynatası vefat edince çancı görevini ona verdiler. Kilisedeki bütün işleri Börihan yapar oldu. Hatta adını değiştirerek onu “dyadya Borya” (Borya amca) diye çağırmaya başladılar. Börihan’da Karagöz’deki sadakatin en ufak belirtisi bile yoktu. Köpek, yaşlı kadın öldükten sonra da onu her yerde arar durur. Yaşlı kadının çocukları Taşkent’te, Çırçık’ta ve Kıbray’da ikamet ederler. Köpek, gün boyunca onların evine gidip orada yaşlı kadını arar. Onu bulamayınca akşam evine döner. Çırçık’taki kızının oğlu herkesin sesini teybe kaydediyordu. Ninesinin de sesini kaydetmişti. Günün birinde köpek teypten gelen sesi duyunca sahibini bulmuş gibi sevinir. Etrafta fır dönerek yaşlı kadını arar. Yazar bu durumu şöyle kaleme alır: “Biraz sonra yaşlı kadının sesi gelmeye başladı. Karagöz, kulaklarını dikti. İki aydır göremediği yakınının sesini duyunca ağlar gibi uludu. Karagöz üçüncü kata fırlayarak çıktı. Kapıyı tırmalayarak havladı. Tekrar aşağı indi. Yukarıya bakıp durmadan havladı...”

Teypten yaşlı kadının sesi gelmekteydi:

“Karagözüm, nerelerde kaldın böyle? Senin evin yok mu? Acıkmış olmalısın? Seni aptal seni. Bana bak, dinle, neden masum kumruyu kovalıyorsun?...” (Ahmed, 2010). Bu tasvirde de hayvanın sahibine sadakatini hemen anlamak mümkündür. Karagöz, yaşlı kadının sesini duyunca son derece mutlu olur. Havlayarak sahibini aramaya başlar, sahibinin onu tekrar okşamasını ister. Ne var ki Karagöz’ün sesi başkaların canını sikar. Tıpkı Sabahattin Ali’nin Karabaş’ı gibi onu da acımasızca vururlar. Hayvancağız yaşlı kadının sesinin geldiği tarafa bakarak yere devrilir. Arka bacaklarını birkaç defa silkeleyerek can verir.

Ünlü yazar Ömer Seyfettin’in Beşeriyet ve Köpek adlı öyküsünde de köpek karakterine özel ilgi gösterilir. Eserde iki kahramanın sohbeti ile köpeğin insanın hayatındaki önemi ele alınır. Bilindiği üzere, XX. yüzyılın ilk çeyreğinde Ömer Seyfettin’in eserleri öykücülük tarihinde bir bütün dönemi teşkil eder. Yazarın sanatsal mirası çok yönlü ve son derece karmaşıktır. Bu yüzdendir ki sanatçı hep araştırmacıların odak noktası olmuştur. Her ne kadar yazar kısa ömür sürdüysede Türk kültürü, edebî düşüncesi, estetik ve edebiyat ilminde büyük iz bırakmıştır. Onun eserlerinde halkın ve milletin ruh hâli, birey psikolojisi, mülakat deneyimine özgü hassas noktalar, peyzaj tasviri kusursuz bir şekilde işlenmiştir. Bütün bunlar Ömer Seyfettin’in eşsiz yeteneği ile birleşerek yüksek kaliteli sanatsal hadise olarak ortaya çıkmıştır. Yazar, kimi eserlerinde bencil, zalim, servet düşkünü, ahlaksız ve iradesiz kişileri hiciv yolu ile ele alır.

“Beşeriyet ve Köpek” adlı öyküsü kahramanı köpeğin uzun yıllardan beri insanoğlunun sadık dostu ve koruyucusu olduğunu vurgulayarak sözlerine şöyle devam eder: “Köpek insanların müdrik cemiyetlerine de aynı sadakat-i evveliyesiyle girdi. Hudutlarda kaleleri, şehirlerde sokakları, dağlarda kuleleri bekledi. Bugün bile koyunlarımızı, çiftliklerimizi, köylerimizi, sayfiyelerimizi o bekliyor. Bugün medeniyet ve insanîyetin düşmanları olan canileri, sabıkalıları o arıyor, o takip ediyor, o buluyor. Medeni şehirlerdeki zabıta-ı beşeriyeye bir insandan ziyade hizmet ediyor. Fakat zekâ ve idrakçe bütün mahlûkâta tefevvük eden insanların ekserisi başlıca esbab-ı galibiyet ve mevcudiyetleri bu köpek olduğunu bilmiyorlar. Onu tahkir etmeğe, hatta dövmeğe kalkıyorlar (Seyfettin, 1999). Eserdeki kadın gerçekten köpeğini sever ve ona sadık dostu gibi bakar. Öyküdeki köpek karakteri insanoğlunun iptidasından bugününe kadar yakın ve karşılık beklemeyen hizmetçisi, koruyucusu olarak yorumlanır. Ne var ki kimi insanlar bu hayvanların değerini bilmezler, onları hep aşağılamak hatta canına kıymak isterler.

SONUÇ

Sanatçı, insanı kaleme alırken onun en güzel özelliklerini, hayattaki önemli yönlerini anlamamıza yardımcı olur. Ayrıca eserin halka yakın olmasını sağlayarak insanı onu çevreleyen tüm varlıklarla birlikte ifade eder. Bunu yaparken halkın ruhuna yakın dili kullanır. Halka özgülük onun en önemli milli özellikleri ve ruhunu yansıtmak demektir. Her millet kendi kaderini yaşar, onun bulunduğu doğal ortam bazı özelliklerin gelişmesine vesile olur. Halka özgü eserlerde her millete ve halka özgü özellikler ifade edilir. Yüksek maharet kullanılarak ortaya çıkarılan eserlerde ulusal öneme sahip meseleler halkın çıkarları doğrultusunda çözümüne kavuşturulur. Yukarıda analize çektığımız öyküler de aynı niteliği taşıyan eserlerdir. Çünkü bu eserlerde ulusal meseleler yorumlanmıştır. Bu yüzden söz konusu eserler okuyucular tarafından merakla okunur.

KAYNAKÇA

- Ahmed, S. (2010). *Karagöz mecnun/seçilmiş eserler*. Taşkent: Şark Yay.
- Ali, S. (2010). *Köpek/bütün öyküleri-i*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. Aralık.
- Dost, M.M. (2011) *Deştu dalalarda/XX. asır özbek hikâyesi antolojisi* (Yay. Haz.: B.Kerimov, H.Abdiyev). T. Özbekistan Millî Ansiklopedisi. Taşkent: Devlet Bilimsel Yayınevi.
- Hakkul, İ. (1991). *Tasavvuf ve şiir*. Taşkent: Edebiyat ve Sanat Yay.
- Rafiddinov S. (1995). *Mecaz ve hakikat, Atai'nin poetik mahareti*. Taşkent: Fen Yay.
- Sezai, S. (2017). *Köpeklere dair birkaç kelime-i insaniye/bütün eserleri 1*. (Haz. Zeynep Kerman). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Seyfettin, Ö. (1999). *Beşeriyet ve köpek/bütün eserleri. Hikayeler 1*. (Haz. Hülya Argunşah). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Tosun, N. (2013). *Sabahattin Ali: bozuk düzen, sömürü, despotizm/öykümüzün kırk kapısı*. Ankara: Hece Yayınları.